

Routeapp

De wandelroutes van Best zijn ook opgenomen in de app 'Routes in Het Groene Woud' en de app 'IVN routes'. Met deze handzame app op je telefoon navigeer je over de juiste paden en wegen. Ze geeft bovendien extra informatie over bijzondere locaties langs de route. Download de app via de App Store/Playstore of scan de QR-code op deze folder.

Best Bijzonder! Natuurwandelingen

Genieten van bijzondere natuur, karakteristieke landschappen of mooie gebouwen in Best? Trek dan je wandelschoenen aan of pak de fiets en ga eropuit. In en om Best kun je uitstekend wandelen en fietsen. Of je nu een frisse neus wilt halen of een stevige tocht gaat maken.

In deze folder vind je één van de vele mooie wandelroutes. Ook nog een andere route lopen of een fietstocht maken? Kijk dan op de website www.bestbijzonder.com voor een compleet overzicht. Of neem een rouf folder mee bij een van de Best Bijzonder!-informatiepunten.

Deze wandeling is ontwikkeld door IVN Best. IVN laat jong en oud beleven hoe leuk, gezond én belangrijk natuur is. Dat doet ze door veelzijdige activiteiten te organiseren, zodat mensen de natuur leren kennen, respecteren en ervoor zorgen. Vanuit deze visie is deze wandeling door natuurgidsen van IVN Best uitgezet. Zij kennen de omgeving goed en wijzen u op de mooiste plekjes, de flora en fauna onderweg.

Voor meer informatie kijk op www.inv.nl/afdeling/Best.

Colofon

Route en tekst:
Foto's:
Vormgeving:
DTP en druk:

Natuurgidsen IVN Best
Natuurfotowerkgroep IVN Best
MTD Landschapsarchitecten
Drukkerij Ketelaars, Uden

De Best Bijzonder!-wandelingen zijn mogelijk gemaakt door financiële ondersteuning van Best Bijzonder!, gemeente Best, MRE Stimuleringsfonds en Kloppend Hart van Het Groene Woud - provincie Noord-Brabant.

En vooral niet te vergeten door de inzet van veel IVN vrijwilligers!

**METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN**

Provincie Noord-Brabant

Het Groene Woud

ivn natuur
educatie
Best

www.bestbijzonder.com

Laarzenwandeling De Pailjaart

8 km

De Pailjaart

Heel lang is aangenomen dat de naam Pailjaart afkomstig is van het Latijnse woord palus (moeras), naar het moerassige gebied dat het eeuwenlang was en waar wegen omheen leidden in plaats van erdoorheen. Het is ook mogelijk dat de naam afkomstig is van de familie Paljart, die eeuwenlang veel gronden in Best bezat.

De bodem bestaat uit dekzand met laagjes leem ertussen. Bovendien is hij sterk kalkhoudend en laat hij nauwelijks water door. Daardoor zijn er in dit gebied typische leembossen ontstaan, die sterk afwijken van bossen op louter zandgrond. Omdat er vaak water blijft staan, is het nooit tot ontginning gekomen. Naast populieren vind je hier de zomereik, es, berk, fladderiep, zwarte els, hazelaar en diverse wilgensoorten. De onderbegroeiing is ruig en rijk aan kruiden. Er komen ook heel wat soorten mossen en paddenstoelen voor. Dit landschap is bij uitstek geschikt voor edelherten, reeën, Aberdeen Angus runderen, dassen, vogels, amfibieën en insecten.

Aberdeen Angus runderen

De Aberdeen Angus is een rundvee ras dat in de 19e eeuw in de graafschappen Aberdeenshire en Angus in Schotland is gefokt. Het staat dicht bij de natuur, is compact van uiterlijk, heeft korte poten en geen hoorns. De meestal zwarte en soms roodbruine runderen lopen al jaren in de Pailjaart rond. Omdat ze vooral kruiden- en grassoorten eten en weinig

eisen stellen aan hun omgeving, kunnen ze gemakkelijk als vrij rondlopende kudde worden gehouden. Doordat ze zichzelf goed reddend en sterk zijn, kunnen ze zomer en winter buiten blijven. De runderen gaan vreedzaam samen met mensen door hun gemoedelijke karakter. Toch wordt een afstand van 25 m. geadviseerd om geen onrust in de kudde te veroorzaken.

Het edelhert (foto voorkant)

Edelherten zijn in enkele delen van Nederland uitgezet en sinds 2017 lopen ze ook in de Pailjaart. In het aangrenzende gebied De Scheeken is toen een roedel edelherten uitgezet. De natuurbrug over de A2 verbindt beide gebieden, die samen ongeveer 320 ha. groot zijn. Door de aanleg van ecobrug De Mortelen over de spoorlijn is het terrein voor de edelherten flink uitgebreid.

Op de eland na zijn edelherten de grootste hertachtigen. Bij deze zoogdieren bepaalt de omgeving mede hoe groot ze worden. Ze kunnen een schofthoogte van 1.40 m. bereiken en tot 200 kilo wegen. Ze worden ook wel roodwild genoemd naar de kleur van de zomervacht. In het najaar maakt die plaats voor een grijsachtige wintervacht. De mannetjes onderscheiden zich door hun gewei, dat wel 90 cm. kan worden en maximaal 15 kilo weegt. In de bronstijd strijden de mannetjes met hun geweien en met een karakteristiek burlend geluid, om het recht om met de hinds te paren. Na een draagtijd van 8-9 maanden wordt eind mei, begin juni meestal één gevlekt kalfje geboren, dat ongeveer 60 cm. groot is, 7 kilo weegt en reukloos is. Het ligt verscholen op een beschut plekje, waar de moeder alleen naar toe gaat om het te zogen. Vind je zo'n kalfje, raak het dan niet aan en laat het met rust, de moeder komt echt! Edelherten redden zich in zeer uiteenlopende omgevingen. Van drogere loofbossen en heidevelden tot vennengebied en moerassige streken. Ze hebben een voorkeur voor overgangsgebieden, zoals waterkanten en bosranden, waar ze dekking kunnen zoeken. Ze eten alleen plantaardig voedsel en zijn daar uren per dag mee bezig. Door hun gedrag en begrazing maakt de koning van het woud het gebied geschikt voor andere dier- en plantensoorten. Hij geeft daarmee een krachtige impuls aan de biodiversiteit.

De poel

Een poel is een omsloten, stilstaand en ondiep oppervlaktewater. Voor, op en achter de natuurbrug over de A2 liggen gegraven poelen, die van levensbelang zijn voor amfibieën. Kikkers en padden zetten er hun eieren af en hun jonkies groeien in relatieve rust om aan hun landfase te beginnen. Alle salamanders leven in een vochtige omgeving, omdat ze gevoelig zijn voor uitdroging en omdat hun huid vochtig moet blijven om te kunnen ademen. Verder is een poel ook een drinkplaats voor dieren en een kraamkamer voor insecten en libellen.

In tijden van extreme regenval kan een poel met omgeving dienstdoen als waterberging.

De houtwal

Een houtwal is een afscheiding tussen percelen en wordt meestal beplant met kreupelhout en/of bomen. Oorspronkelijk werd een houtwal gebruikt om vee binnen een bepaald gebied te houden en wild erbuiten. Ook oogstten eigenaren er hout uit om te gebruiken in de oven of kachel of om er werktuigen van te maken.

Tegenwoordig worden ze in ere hersteld omdat ze landschappelijk en ecologisch van belang zijn. Zo herbergen ze een grote verscheidenheid aan plantensoorten en bieden ze beschutting aan diersoorten. De zonkant is interessant voor insecten, amfibieën en reptielen, de schaduwkant voor varens en mossen. Ook komen er mini-biotopen op voor door de variatie in nat en droog, warm en koud en hoog en laag.

Flora

In oudere loofbossen met een vochtige bodem komt de eenbes voor. De plant heeft meestal 4 bladeren die in een ster staan op één stengel. Daarop staat een bloem met opvallende meeldraden en een vruchtbeingsel dat uitgroeit tot een blauwzwarte en giftige bes. Het is een van de vroegste bloeiers in het bos.

Naast de eenbes zijn ook dalkruid, pinksterbloemen, sneeuwkllokjes en salomonszegel typerend voor dit gebied. De hier voorkomende bosanemoon is een indicator voor een oud bos.

Paddenstoelen

In de Pailjaart kun je de populierenmelkzwam, de platte en echte tonderzwam of de glimmerinktzwam tegenkomen.

Vogels

Dit landschap is uitermate geschikt voor de grote, middelste en kleine bonte specht. Er is voldoende voedsel en broedgelegenheid. Ook de wespendif, boomklever, grauwe vliegenvanger en appelvink komen hier voor.